

Retusálás nélkül

2014, September 11 - 8:03pm

Tweet

Tetszik

10

G+

0

Share

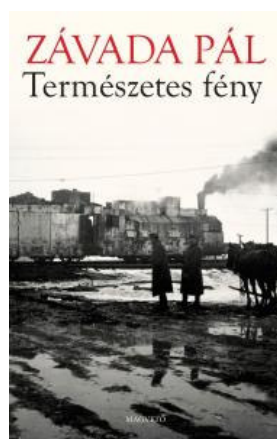
[Kintli Borbála \(/hu/content/kintli-borb%C3%A1la\)](#)
Závada Pál: Természetes fény

Závada Pál új regénye emlékezés, pontosabban emlékeztetés. Elkalauzolja az olvasót – ahogy a könyv borítóján is olvashatjuk – a hét évtizeddel ezelőtti időkbe. 1939–1945, II. világháború – sokunk számára már csak történelem. Tanulunk, hallunk róla, a távolba vész, a homályos múlt részévé válik.

Závada könyve tanúskodik. Nem csak az írott sorokon keresztül. „Közben azon tépelődünk, hogy kielégítő dokumentatív erővel bírnak-e vajon az írott szavak. Vegyük akár a fiatalembernek ezeket a jegyzetfüzetébe rótt sorait – ezek érvényesek-e vajon annyira, hogy tanúságtételképpen is hinni lehessen nekik? Én azt mondom, nem, az írás a szó szoros értelmében nem bizonyító erejű dokumentum – szemben a fotográfiával, amely kétséget kizáróan meg tudja győzni az embereket valaminek a valóságáról.” (192.o.) Ilyen természetes fényt kínál Závada. A szereplők dokumentálják az eseményeket. Fényképeszek, akik bárhova vetődjenek, képeket készítenek: otthon T.-ben, a fronton, a fogolytáborban, az áttelepülésről. A szöveg sajátosan szerveződik: a fényképekhez hol szorosan – képleírás szintjén – kapcsolódik, máshol a fotográfia inkább csak illusztráció. Illusztráció, amely azonban nem redukálódik pusztá díszítéssé. Szerepe van: tanúként szolgál.

Ezt a funkcióját kérdőjelezi meg, és nyit új értelmezési keretet a regény elején olvasható, képekhez fűzött magyarázat. „A fényképen fölismerhető személyek nem azonosak – de hogyan is lehetnének azonosak? – a regény szereplőivel.” (4.o.) A megjegyzés elbizonytalanít. Felsejlik a múlt megkérdőjelezhetősége. Valóban megtörténtek-e a regény által is bemutatott események? Hihetünk-e a történelemnek, felmenőink, szüleink, nagyszüleink, dédszüleink vallomásainak, meséinek?

A könyv ebből a kétes elbeszélői szerepkörből szólal meg. Folyamatosan reflektál erre a helyzetre. Elbeszélőhöz intézett megjegyzéseket olvasunk, néhol helyesbítik, máshol helyette szólnak. Így sorra elénk kerül az elhallgatás-, a máshogy látás gesztusa, amely nem csupán a regényen belüli pozíciókra igaz, korunk és a múlt viszonyára is ráilleszthető.

A mű szembesít minket a XX. század katasztrófaival. Egy község, T. lakóiról szól. A Békés megyei T. – amely névtelenségében metonimikus funkcióval bír – lehet Békés, de leginkább nemcsak az, hanem Magyarország. Az a Magyarország, amely ott formálódik a regény lapjain: határait átírják, lakóit

elhurcolják, kitelepülnek vagy kitelepítik, betelepítik őket. Ők azok, akiket a fényképeken szemlélünk. Idegenek mind, az idő távlata vetül ki rájuk, és mégis ismerősek. Minket néznek, tekintetük bensőséges viszonyt teremt köztük és köztünk. Lehetnének a saját rokonaink. A könyvet lapozgatva, akár egy fényképalbum – családi, nemzeti, annál is tágabb, hiszen ott találjuk az Amerikába emigrált ismerőseket, a szlovák magyarokat (magyar szlovákokat?).

Nézzünk, merjünk a szemükbe nézni! – szólít fel a regény. Nem azért, mert minden tettük nemes, hanem mert a könyv által tárgyalt esetek megtörténtek. A múlt(unk) részei. A regény őszintesége – az eseményekről tudósító, sokszor távolságtartó hangneme, a fényképek természetessége – napjaink szemszögéből, a „retusált fotók homályos közegéből” nézve még fontosabbá válik.

Závada Pál: *Természetes fény*, Magvető, Budapest, 2014, 192.

Tweet

Tetszik

10

G+

0

Share

Facebook-hozzászólások

0 Comments

Sort by

Oldest

Add a comment...

[Facebook Comments Plugin](#)